

KEMPELE

HYVÄ KASVAA KEMPELEESSÄ

Kotouttamisohjelma

2016

Sisältö

1. Johdanto	4
2. Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010).....	6
3. Syrjinnän ehkäiseminen ja yhdenvertaisuuden edistäminen.....	7
4. Alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma.....	8
5. Sosiaali- ja terveystyöpalvelut.....	11
5.1. Sosiaalipalvelut.....	11
5.2. Asumispalvelut	11
5.3. Ikääntyvien palvelut.....	12
5.4. Terveystyöpalvelut	12
6. Sosiaalipalvelut.....	14
6.1. Opetus.....	14
6.2. Varhaiskasvatus ja esiopetus.....	14
6.3. Perusopetus ja lukio	15
6.4. Muu opetus.....	16
6.5. Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen palvelut	17
6.5.1. Liikuntapalvelut	17
6.5.2. Kansalaisopisto	18
6.5.3. Kirjasto	18
6.5.4. Nuorisotoimi	19
7. Tiedottaminen, yhteistyötoiminta ja koulutus	19
8. Kolmannen sektorin toiminta.....	21
9. Monialainen yhteistyö.....	22
9.1. TE-toimisto	22
9.2. Maistraatti.....	24
9.3. Poliisi	24

9.4. Kansaneläkelaitos, Kela	25
9.5. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus	26
10. Kunnan valtiolta saamat korvaukset.....	27
Hyödyllisiä linkkejä.....	29
Keskeisiä käsitteitä.....	30

1. Johdanto

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta määrittelee kunnan vastuuksi kotouttamisohjelman laatimisen. Ohjelman tulee sisältää suunnitelma kotoutumista edistävästä ja tukevista toimenpiteistä, palveluista, yhteistyöstä ja vastuista sekä maahanmuuttajien tarpeiden huomioon ottamisesta muita yhteiskunnan palveluja ja toimenpiteitä suunniteltaessa ja järjestettäessä. Ohjelmaan sisällytetään myös etnisen tasa-arvon ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen ja syrjinnän ehkäiseminen. Kunta vastaa kotouttamisohjelman laatimisesta, toimeenpanosta, kehittämisestä sekä ohjelman toteutumisen ja vaikutusten seurannasta. TE-toimisto ja tarvittaessa muut viranomaiset osallistuvat kunnan aloitteesta oman toimialansa osalta ohjelman laatimiseen ja toimeenpanoon. Kotouttamisohjelmassa toimenpiteet ja palvelut suunnitellaan siten, että niiden avulla voidaan tehokkaasti ja oikea-aikaisesti edistää ja tukea maahanmuuttajien kotoutumista. Kotouttamista tukevien ja edistävien toimenpiteiden ja palvelujen piiriin voi kuulua Suomeen muuttanut henkilö, jolla on oleskeluoikeus Suomessa. Kempeleessä on nimetty kotouttamistyöryhmä päivittämään Kempeleen kunnan kotouttamisohjelmaa ajan tasalle. Työryhmässä on asiantuntijajäseniä kunnan eri palveluista, sekä ulkopuolisia asiantuntijoita. Kempeleessä on nimetty kotouttamisen yhdyshenkilö yhteyshenkilöksi kotouttamiseen ja maahanmuuttoon liittyvissä asioissa Kempeleen kunnassa, sekä toimimaan ensisijaisena yhteyshenkilönä alueellisen maahanmuuttoasioiden ja kotouttamistoimenpiteiden verkostossa.

Kunnan strategiset arvot ohjaavat kotouttamista

Kempeleen strategisia arvoja ovat luovuus, turvallisuus, kuntalaislähtöisyys ja yhteisöllisyys. Luovuus tarkoittaa sitä, että Kempeleessä tuotetaan asioita uusilla ja hyödyllisillä tavoilla, samalla nähdään uusia mahdollisuuksia. Turvallisuus on sekä fyysistä, psyykkistä että sosiaalista turvallisuutta kunnan kaikessa toiminnassa. Kuntalaislähtöisyys on muun muassa sitä, että arvostamme kuntalaisia vastuullisina ja vaikuttavina yksilöinä, joilla on vaikutus kunnan palveluihin. Yhteisöllisyydellä ymmärrämme erilaisten kuntalaisten halua toimia keskenään ja luottaa toisiinsa.

Luovuus

Mitä se tarkoittaa?

Luovuutta on kyky tuottaa organisaatiolle uusia ja hyödyllisiä ratkaisuja.

Pidämme tärkeänä uuden luomista ja uusien mahdollisuuksien näkemistä.

Mitä se meiltä edellyttää?

Suosimme luovuuteen rohkaisevia työskentelymuotoja. Kunnan johto tukee uusia ajatuksia ja niille annetaan päivittäisessä työskentelyssä tilaa.

Kannustamme työyhteisöä ja päätöksentekijöitä luovuuteen ja vaihtoehtojen esittämiseen.

Turvallisuus

Mitä se tarkoittaa?

Turvallisuudella ymmärrämme fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista turvallisuutta.

Mitä se meiltä edellyttää?

Edistämme arjen turvallisuutta kaikessa kunnan toiminnassa.

Kuntalaislähtöisyys

Mitä se tarkoittaa?

Näemme kuntalaiset yksilöinä, vastuullisina ja kunnan palveluihin vaikuttavina toimijoina. Otamme asiakaspalautteen vastaan ja kehitämme palveluja niiden suuntaisesti.

Mitä se meiltä edellyttää?

Rakennamme asiakaskeskeisiä ja yhtenäisiä palvelukokonaisuuksia ja siirrämme tietoja tehokkaasti modernia tekniikkaa apuna käyttäen.

Ylitämme perinteiset hallinnonalojen ja kuntien väliset rajat. Toimimme joustavasti ja tehokkaasti.

Yhteisöllisyys

Mitä se tarkoittaa?

Yhteisöllisyydellä kuntayhteisössä ymmärrämme erilaisten kuntalaisten halua toimia keskenään ja luottaa toisiinsa.

Kuntalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa kunnan asioihin ja saada niistä tietoa.

Kuntalaisten omaehtoinen toiminta nähdään koko kunnan menestymisen kannalta voimavarana.

Mitä se meiltä edellyttää?

Arvostamme yksilön tahtoa ja tarpeita kunnioittavaa yhteisöllisyyttä, joka perustuu tasavertaiselle vuorovaikutukselle.

Vahvistamme yhteisöllisyyttä tukemalla järjestö- ja harrastetoimintaa.

Asuinalueiden yhteisöllisyyttä kehitetään kunnan ja kolmannen sektorin yhteistyönä.

Suomen, ja myös Kempeleen kansainvälistyessä nämä strategiset arvot ovat ohjenuorana kaikessa toiminnassa. Kunnan tärkeänä tehtävänä on tarjota hyvän arjen mahdollisuudet myös maahanmuuttajataustaisille kuntalaisille. Tässä kotouttamisohjelmassa kerrotaan pääpiirteissään maahanmuuttajille tarkoitetuista palveluista.

Kempeleessä oli 31.12.2014 väestörekisterikeskuksen tilaston mukaan 16 889 asukasta, joista ulkomaalaistaustaisia oli 112 henkilöä eli 0,66 % väestöstä. Kempeleläisissä kotitalouksissa puhutaan suomen lisäksi ainakin 32 eri kieltä. Vuosittain Kempeleeseen saapuu

maahanmuuttajia, jotka ovat saaneet oleskeluluvan työn, avioliiton tai jonkun muun syyn, esim. suomalaisten sukujuurien perusteella. Moni maahanmuuttaja on saanut Suomen kansalaisuuden, nämä henkilöt ovat tilastossa suomalaisina. Nytkin maailmanpoliittisen tilanteen vuoksi myös Kempeleeseen on tullut turvapaikanhakijoita yksityisten toimijoiden antaessa tiloja turvapaikanhakijoiden majoittamiseen. Turvapaikanhakijoita ei ole näissä tilastoissa mukana, heidät lasketaan kunnan asukasluvuun vasta kotipaikkamerkinnän myötä.

Tähän kotouttamisohjelmaan on haettu ohjausta yhteisöllisyysvaliokunnalta, palveluvaliokunnalta ja lapsi- ja nuorisopoliittisen toimenpideohjelman seurantaryhmältä.

2. Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010)

Kotouttamislakia tarkoitetaan

1. **kotoutumisella** maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen;
2. **kotouttamisella** kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla;
3. **maahanmuuttajalla** Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnettyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty oleskelukortti;
4. **sosiaalisella vahvistamisella** maahanmuuttajalle suunnattuja toimenpiteitä hänen elämäntaitojensa parantamiseksi ja syrjäytymisensä ehkäisemiseksi;
5. **monialaisella yhteistyöllä** eri toimialojen viranomaisten ja muiden tahojen yhteistyötä;
6. **erityisiä toimenpiteitä tarvitsevalle** maahanmuuttajalle, joka tarvitsee tehostettuja kotouttamistoimenpiteitä erityisesti sairauden, vamman tai muun syyn vuoksi alentuneen toimintakyvyn, iän, perhetilanteen, luku- ja kirjoitustaidottomuuden tai muun vastaavan syyn perusteella.

Kotouttamislakia sovelletaan henkilöön, jolla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa Suomessa. Lakia sovelletaan myös henkilöön, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti. Oikeus kotoutumissuunnitelmaan ja sitä kautta kotouttamistoimenpiteisiin on maahanmuuttajalla, joka ilmoittautuu työttömäksi tai joka saa toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea. TE-toimisto vastaa osaltaan palveluidensa piiriin kuuluvien kotouttamissuunnitelman laatimisesta.

Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös muulle maahanmuuttajalle, jos hänen arvioidaan alkukartoituksen perusteella tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisen edistämiseksi.

Kotouttamisohjelma

Laki määrittelee kunnan velvollisuudeksi kotouttamisohjelman laatimisen. Kunnan on laadittava kotouttamisohjelma, joka sisältää suunnitelman sekä kotouttamista edistävästä ja tukevista toimenpiteistä, palveluista, yhteistyöstä ja vastuista että maahanmuuttajien tarpeiden huomioon ottamisesta muita yhteiskunnan palveluja ja toimenpiteitä suunniteltaessa ja järjestettäessä.

3. Syrjinnän ehkäiseminen ja yhdenvertaisuuden edistäminen

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa henkilöön liittyvät tekijät, kuten syntyperä tai ihonväri, eivät saa vaikuttaa ihmisten mahdollisuuksiin päästä koulutukseen, saada työtä ja erilaisia palveluja - perusoikeudet kuuluvat kaikille. Suomen perustuslaissa yhdenvertaisuuden periaate viittaa sekä syrjinnän kieltoon että ihmisten yhdenvertaisuuteen lain edessä. Yhdenvertaisuuslaki, rikoslaki, tasa-arvolaki ja työläinsäädäntö tarkentavat syrjinnän kieltoa eri elämänaluilla.

Viranomaisilla on yleinen yhdenvertaisuuden edistämismääräysvelvollisuus. Kunnan toimivaltaan kuuluvien asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa toimitaan siten, että toiminta edistää yhdenvertaisuuden toteutumista hallinto- ja muissa toimintatavoissa. Kunnilla tulee olla laadittuna kaikkia syrjintäperusteita koskeva suunnitelma (yhdenvertaisuussuunnitelma) yhdenvertaisuuden edistämisen toteuttamiseksi viimeistään 1.1.2017.

Samanlainen kohtelu ei aina kuitenkaan takaa yhdenvertaisuuden toteutumista, sillä ihmisten lähtökohdat ja mahdollisuudet ovat erilaiset. Suomen tai ruotsin kieltä taitamaton maahanmuuttaja ei välttämättä saa tietoa kunnan tarjoamista palveluista ja jää tämän vuoksi ilman niitä. Usein kaikki maahanmuuttajat ohjataan erityispalveluihin heidän taidoistaan, taustastaan ja edellytyksistään huolimatta. Lisäksi liian korkeiksi asetetut kielitaitovaatimukset työssä, jossa ne eivät ole työn tekemisen kannalta välttämättömiä, estävät työllistymistä. Tosiasiallinen yhdenvertaisuuden toteuttaminen edellyttää yhteiskunnassa esiintyvän syrjintään perustuvan eriarvoisuuden aktiivista poistamista. Viranomaisilla on perustuslakiin ja yhdenvertaisuuslakiin perustuva velvollisuus edistää ihmisten yhdenvertaisuutta.

Yhdenvertaisuuden aktiivinen edistäminen voi merkitä poikkeamista samanlaisen kohtelun periaatteesta, jotta heikommassa asemassa olevien ryhmien tosiasiallinen yhdenvertaisuus toteutuisi. Tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen edellyttää myös välilliseen syrjintään puuttumista. Välillinen syrjintä on usein tahatonta ja perustuu esimerkiksi siihen, ettei näennäisesti puolueettoman säännöksen tai käytännön vaikutuksia erilaisiin ihmisiin tunnisteta. Yhdenvertaisuusvaikutusten arviointi on toiminnan vaikutusten tarkastelua syrjinnän vaarassa olevien ryhmien näkökulmasta.

Yhteisöllisyys, mikä on yksi Kempeleen kunnan strategisista arvoista, tukee parhaimmillaan syrjinnän ehkäisemistä ja yhdenvertaisuuden edistämistä. Kunta ei kuitenkaan voi yksin rakentaa yhteisöllisyyttä, vaan se tapahtuu yhteistyössä niin yhteisöjen, kuin yksittäisten kuntalaistenkin kanssa. Eräs tämän ohjelman jatkotavoite on lisätä yhteyksiä sekä kunnan hallinnon että kunnan palveluiden ja kolmannen sektorin välillä.

4. Alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma

Kotoutumista edistävän lain mukaan maahanmuuttajalla on oikeus **alkukartoitukseen**. Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Alkukartoitukseen sisältyy alkuhaastattelu ja tarvittaessa tarkentavia toimenpiteitä. Parhaimmillaan alkukartoitus on vuorovaikutteinen tapahtuma, jonka avulla maahanmuuttaja saa tarvitsemansa tiedot esim. koulutus- ja työllistymismahdollisuuksista heti Suomeen muuton alkuvaiheessa alkuhaastattelun aikana. Alkukartoitukseen perustuen arvioidaan tarve maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelmaan. Tähän vaikuttavat henkilön tarve kotoutumiskoulutukseen, omaehtoiseen opiskeluun, sekä muihin kotoutumista edistäviin toimenpiteisiin.

Työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on työtön työnhakija. Kunnan sosiaalipalvelut käynnistävät alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on sosiaalitoimen asiakas ja saa muuta taloudellista tukea kuin tilapäistä toimeentulotukea. Alkukartoitus voidaan tehdä myös sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan (esimerkiksi työssä käyvät, kotiäidit, opiskelijat, eläkeläiset). Lisäksi alkukartoituksen tekemistä voidaan myös tarjota asiakkaalle. Kempeleessä alkukartoituksia tehdään yleensä sosiaalitoimistossa, mutta myös esimerkiksi nuorisotoimessa on valmiuksia nuorten alkukartoitusten tekemiseen.

Alkukartoitus käynnistetään kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoitusta koskevasta pyynnöstä. Käytännössä TE-toimisto käynnistää alkukartoituksen noin kahden viikon kuluessa rekisteröitymisestä TE-toimiston asiakkaaksi. Rekisteröityminen työttömäksi työnhakijaksi tapahtuu verkossa. Mikäli se ei ole mahdollista, voi rekisteröityä käymällä lähimmässä Oulun TE-toimistossa. Alkukartoitukseen kutsutaan asiakkaan tilanteen ja tarpeen mukaan sosiaalityöntekijä ja tulkki. Maahanmuuttajien alkukartoitus tapahtuu ajanvarauksella ja siihen asiakkaalle lähetetään henkilökohtainen kutsu.

Alkukartoituksessa selvitetään seuraavia työllistymiseen, opiskeluun ja kotoutumiseen liittyviä valmiuksia:

- luku- ja kirjoitustaito
- suomen kielen taito
- opiskelutaidot ja -valmiudet
- aikaisempi koulutus ja työkokemus
- erityistaitoihin liittyvä osaaminen ja muut vahvuudet
- omat työllistymis- ja koulutustoiveet
- elämäntilanne ja siitä johtuvat palvelutarpeet

Alkuhaastattelu ja tarkentavat toimenpiteet tehdään asiakkaan äidinkielellä tai kielellä, jota asiakkaan voidaan todeta asian laatuun nähden riittävästi ymmärtävän, jos tämä ei osaa kielilain mukaan viranomaisessa käytettävää suomen tai ruotsin kieltä tai hän ei vammaisuutensa tai sairautensa vuoksi voi tulla ymmärretyksi.

Kunnat laskuttavat Oulun ELY-keskukselta 700 euroa kutakin kunnan tekemää alkukartoitusta kohti. Kunnalle aiheutuneiden kustannusten korvaamisen edellytyksenä on, että kunta järjestänyt ainakin alkuhaastattelun.

Esimerkkejä alkukartoituksen hyvistä käytännöistä muualla Suomessa: [Alkukartoituksen avuksi – Esimerkkejä kotoutumislain mukaisen alkukartoituksen hyvistä käytännöistä](#) (TEM)

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan henkilökohtainen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, jotka edistävät ja tukevat hänen mahdollisuuksiaan hankkia riittävä kielitaito ja muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistävät ja tukevat hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhteiskunnan toimintaan. Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelma korvaa julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa tarkoitetun työnhakusuunnitelman. Kotoutumissuunnitelmaan ovat oikeutettuja ne 17 vuotta täyttäneet

maahanmuuttajat, jotka ovat työttömiä työnhakijoita ja/tai saavat toimeentulotukea eivätkä ole asuneet Suomessa kolmea vuotta ensimmäisestä kotikunnan väestötietojärjestelmään merkitsemisestä. Kunta laatii alaikäisen maahanmuuttajan kanssa kotoutumissuunnitelman, jos siihen on alaikäisen yksilöllisistä olosuhteista johtuva tarve. Alaikäiselle ilman huoltajaa saapuneelle ja oleskeluluvan saaneelle laaditaan aina kotoutumissuunnitelma. Kunta laatii perheen kotoutumissuunnitelman, jos perheen kokonaistilanne sitä edellyttää.

Kotoutumissuunnitelma on laadittava viimeistään silloin, kun asiakkaan työttömyys tai toimeentulotuen saaminen on kestänyt kaksi kuukautta. Myös muille, esimerkiksi peruskoulun valmistavilla luokilla oleville, voidaan laatia kotoutumissuunnitelma. Maahanmuuttaja laatii kotoutumissuunnitelman yhdessä työvoimaviranomaisen ja/tai sosiaaliviranomaisen kanssa. Oikeus kotoutumissuunnitelmaan määräytyy yksilöllisesti ja kestää enintään kolme vuotta ensimmäisen kotoutumissuunnitelman allekirjoittamisesta. Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma laaditaan vuodeksi. Edellä mainittua kolmen vuoden kotouttamisaikaa voidaan pidentää enintään kahdella vuodella, jos se on tarpeen esimerkiksi luku- ja kirjoitustaidon tai perusopetuksen oppimäärän hankkimista varten tai muusta perustellusta syystä. Tämän lisäksi oikeutta suunnitelmaan pidentää aika, jolloin maahanmuuttajalla ei ole oikeutta työmarkkinatukeen.

Maahanmuuttajia tulee kuntaan työn, avioliiton, opiskelun tai jonkun muun syyn takia ennakoimattomasti. Näiden yksittäisten henkilöiden tai heidän perheidensä kotouttamisesta vastaa sosiaalipalvelut yhdessä verkostotoimijoidensa kanssa.

Muiden kuin kunnan perustamat vastaanottokeskukset eivät kuulu sellaisenaan kunnan kotouttamistoimenpiteiden kohteeksi. Ennen turvapaikan myöntämistä turvapaikanhakijoita majoittavat tahot hoitavat esikotouttamisen. Vasta kun turvapaikanhakijalle on myönnetty oleskelulupa, tulee hän kunnan kotouttamistoimenpiteiden pariin. Tästä poikkeuksena ovat oppivelvollisuusikäiset turvapaikanhakijat, joille laki takaa perusopetukseen osallistumisen. Kunnan velvollisuus järjestää esi- ja perusopetusta koskee kaikkia kunnan alueella asuvia lapsia, myös kansainvälistä suojelua hakevia. Lisäksi kunnan on kiireellisissä tapauksissa tai olosuhteiden muutoin niin vaatiessa huolehdittava varhaiskasvatuksen järjestämisestä muullekin kunnassa oleskelevalle henkilölle kuin kunnan asukkaalle.

Kiintiöpakolaisten tai oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntapaikoista kunnanvaltuusto tekee päätöksen. ELY-keskus tekee tiivistä yhteistyötä pakolaisia vastaanottavan kunnan kanssa. ELY-keskus ja kunta sopivat yhdessä vastaanotettavasta ryhmästä: sen koosta, lähtömaasta, vastaanoton ajankohdasta ja muista erityisistä seikoista. Valinta tehdään ELY-

keskuksella käytettävissä olevien kuntaan sijoitettavien henkilöiden tietojen perusteella.

ELY-keskus on mukana tukemassa pakolaisia vastaanottavaa kuntaa tarjoamalla ohjausta, neuvontaa ja koulutusta vastaanotossa ja kotouttamisessa. Pohjois-Pohjanmaan alueella ja erityisesti Oulun seudulla on paljon maahanmuuttoon liittyviä toimijoita ja toimintoja, joita kotouttamistyössä voidaan hyödyntää.

5. Sosiaali- ja terveystalvet

5.1. Sosiaalitalvet

Kempeleen kunnan sosiaalitalvet pitävät sisällään sosiaalityön, lastenvalvojan, lastensuojelun, toimeentulotuen, vammaispalveluiden, kehitysvammahuollon, kuntouttavan työtoiminnan sekä sosiaalipäivystyksen palvelukokonaisuudet. Talous- ja velkaneuvonta järjestetään yhteistoiminta-alueella Raahen kaupungin talous- ja velkaneuvonnassa.

Sosiaalitalvet ovat kaikkien kotikuntalain mukaisesti kunnassa asuvien käytettävissä ja saatavissa. Maahanmuuttajien oikeudet eri etuisuuksiin ja velvollisuudet palvelujen käyttäjinä ovat samat kuin kenellä tahansa kuntalaisella. Tasavertaisen palvelun takaamiseksi asiakastilanteessa käytetään tarvittaessa tulkkia. Etenkin alkuvaiheessa tämä on tärkeää, jotta asiakkaalle voidaan selvittää hänen etuutensa, oikeutensa ja velvollisuutensa.

Sosiaalitalveissa ammatillisella toiminnalla pyritään yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnin vahvistamiseen sekä sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseen, vähentämiseen ja poistamiseen. Toimintoina yksilö- ja perhekohtainen sosiaalityö, perhetyö, sosiaaliohjaus, asumisen tuen järjestelyt, psykososiaalinen tuki sekä kotouttamispalvelut pyrkivät vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin. Sosiaalityöntekijä/sosiaaliohjaaja antaa tilanteessa alkuvaiheen ohjauksen ja neuvonnan, laatii alkukartoituksen/kotoutumissuunnitelman tarvittaessa yhteistyössä TE-toimiston virkailijan kanssa sekä on käytettävissä moniammatilliseen yhteistyöhön.

Kempeleen kunnalla on oma työllistämisyksikkö, jonka piiriin kuuluu muun muassa toimintakeskus Zytyke, ympäristöhoitoryhmä, kierrätyskeskus, auto- ja pienkonekorjauspaja, kuntouttava työtoiminta, sekä palkkatuella työllistyminen kunnan yksiköissä ja nuorten kesätyöllistäminen.

5.2. Asumispalvelut

Kempeleen kunnan vuokra-asunnot

Kempeleen kunnalla on vuokra-asuntoja 15 kappaletta. Kunnan vuokra-asuntojen käyttöaste on

korkea. Hakemukset kunnan vuokra-asuntoihin toimitetaan Kempeleen kuntaan, os. Asemantie 1, PL 12, 90441 Kempele. Sähköpostiosoite: kirjaamo@kempele.fi.

Kiinteistö Oy Kempeleenkartano

Kiinteistö Oy Kempeleenkartanolla on 445 vuokra-asuntoa. Kempeleenkartanon asuntoja vapautuu kuukausittain. Hakemukset kaikkiin vuokra-asuntoihin toimitetaan Kiinteistö Oy Kempeleenkartanon toimistoon. koykk@kempeleenkartano.fi, [Kiinteistö Oy Kempeleenkartano](#)

Muut ARA-vuokra-asuntojen tarjoajat Kempeleessä:

Ovenia Isännöinti Oy www.ovenia.fi/isannointi

Oulun Villa Metsola Oy <http://www.osna.fi/>

Oulun Seudun Nuorisotasoyhdistys ry <http://www.osna.fi/>

TA-Yhtymä, Kiinteistö Oy Oulun Seudun Seniori <http://www.ta.fi/>

5.3. Ikääntyvien palvelut

Kempeleen kunnan kotouttamisohjelmassa lähtökohtana on, että kotoutumissuunnitelma laaditaan tarvittaessa myös iäkkäille maahanmuuttajille. Heidän kohdallaan huomioidaan henkilön ikä, henkinen vireys, fyysinen toimintakyky, lukutaito, aikaisempi kielitaito ja lähtömaan kulttuuri.

Vanhuksille pyritään järjestämään kotoutumista tukevaa toimintaa esimerkiksi kolmannen sektorin toimijoiden kuten seurakunnan kanssa. Ikääntyneiden palveluissa järjestetään tarvittaessa esimerkiksi kerhotoimintaa, joka sisältää muun muassa yhteiskuntatietoutta ja samalla tukee sosiaalisten suhteiden syntymistä ja kielitaidon kohenemistä.

Vanhusten kotihoito palveluna tukee iäkkäiden selviytymistä kotona antamalla tukipalveluja, omaishoidon tukea sekä hoiva- ja hoitopalveluita.

Maahanmuuttajien vanhuspalvelut toteutetaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin palvelut kaikille ikääntyville kempeleläisille.

5.4. Terveystuoltopalvelut

Kansanterveys- ja terveydentuoltolain mukaan kunnan tulee järjestää asukkaidensa terveydentuoltopalvelut; sairaanhoito, diagnostiset perustutkimukset, äitiys- ja lastenneuvola, koulu- ja opiskeluterveydentuolto, terveysneuvonta ja seulontatutkimukset, lääkinällinen kuntoutus sekä suunterveydentuolto. Terveystuolto on osa kunnan peruspalvelujärjestelmää.

Turvapaikanhakijoiden terveydentuollosta huolehtii vastaanottokeskuksen

terveydenhoitohenkilöstö. Heidän toimesta toteutetaan alkuvaiheen terveystarkastukset tarvittavine lisätutkimuksineen mm. infektio- ja tautien selvittämiseksi. Turvapaikanhakijoiden akuutin terveysongelman alkuarvio tapahtuu vastaanottokeskuksen tai hätämajoituspaikan henkilökunnan toimesta. Tulkkipalveluin pyritään selvittämään, onko oire päivystyksellistä hoitoa vaativa, ja mihin potilas ohjataan. Oulun alueella ensisijainen hoitopaikka: Oulun Terveystalo ma-pe klo 8-21 ja la-su klo 9-21. Muina aikoina OSYP:n perusterveydenhuollon päivystys. Turvapaikanhakijat eivät primääristi käytä kunnallisia terveyspalveluja, paitsi mahdollisesti päivystysasioissa.

Oleskeluoikeuden saatuaan turvapaikanhakija voi käyttää kuntansa terveyspalveluita kuten muutkin kunnan asukkaat.

Kiintiöpakolaisille tulee tehdä heti kuntaan tultuaan terveystarkastukset ja infektio- ja tautien seulonta terveyskeskuksen toimesta. Ohjeisto THL:n sivuilla, Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden infektio-ongelmien ehkäisy -julkaisun ohjeet huomioiden pakolaisen lähtömaa. <https://www.thl.fi/fi/web/infektioaudit/audit-ja-mikrobit/erityisryhmittain/turvapaikanhakijoiden-infektioiden-ehkaisy-ja-rokotukset>

Tarkastuksissa pyritään löytämään mahdolliset perussairaudet, seulotaan tarttuvat taudit ja varmistetaan rokotussuoja. Tavoitteena on myös ehkäistä, tunnistaa ja hoitaa psyykkisiä ongelmia.

<https://www.thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/vaestoryhmat/pakolaiset-ja-turvapaikanhakijat/turvapaikanhakijoiden-terveys-ja-hyvinvointi>. Alkutarkastuksen jälkeen terveyspalvelut toimivat kuten muillakin kuntalaisilla. Lisäksi maahanmuuttajalle tulee kertoa terveydenhuoltojärjestelmästä sekä siitä, mihin tahoon missäkin terveyteen liittyvässä asiassa on hyvä ottaa yhteyttä.

Muut maahanmuuttajat, kuten esimerkiksi työn tai perhesiteiden vuoksi paikkakunnalle muuttavat tulevat yleensä terveydenhuollon piiriin vasta siinä vaiheessa, kun he tarvitsevat jotain terveyspalvelua. Tälle ryhmälle ei tehdä varsinaisia maahantulotarkastuksia, mutta erilaisten terveysongelmien ilmaantuessa tulee terveydenhuollon ottaa huomioon potilaan lähtömaan terveystilanne ja muun muassa mahdollisesti potilaan rokotusten puuttumiset. Lasten rokotukset arvioidaan lastenneuvolan ja kouluterveydenhuollon toimesta, mutta myös aikuisten rokotukset tulisi huolehtia ajan tasalle.

Maahanmuuttajien kanssa asioidessa on hyvä huomioida vieraan kielen ja kulttuurin aiheuttamat vaikutukset. Terveystarkastuksiin tulee varata kokenut tulkki, mutta tulkin käyttö voi olla tärkeää vielä vuosiakin maahantulon jälkeen, jotta asiat varmasti tulevat ymmärretyiksi. Lähetettä erikoissairaanhoidon tehtäessä tulee mainita asiakkaan äidinkieli sekä muistuttaa tulkin tarpeesta.

Tulkkia tilatessa on myös huomioitava, tarvitaanko tulkiksi mies vai nainen. Maahanmuuttajille kuuluvat terveystalut samoilla periaatteilla kuin muillekin kuntalaisille, mutta tarpeen mukaan heidät huomioidaan myös erityisryhmänä.

6. Sivistyspalvelut

6.1. Opetus

Maahanmuuttajalasten ja nuorten hyvinvointi ja kotoutuminen perustuu heidän perheidensä hyvinvointiin ja kotoutumiseen.

Kempeleen kunnassa noudatetaan Hyvän kasvun ohjelmaa 2015-2020, jossa määritellään mm. lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden tavoitetilat.

Osallisuuden alueella tavoitetilaksi on määritelty, että jokainen lapsi ja nuori kokee kuuluvansa yhteisöön ja yhteiskuntaan. Lapset ja nuoret osallistuvat heitä koskevaan päätöksentekoon ja heillä on aito mahdollisuus tehdä valintoja. Yhteisöme aikuiset edistävät lasten ja nuorten mahdollisuuksia löytää ja käyttää omia vahvuuksiaan ja taitojaan.

Hyvinvoinnin kohdalla tavoitetilana on, että lapset ja nuoret ovat kokonaisvaltaisesti hyvinvoivia, ja että jokaisella on ainakin yksi turvallinen aikuinen ja heidät kohdataan yksilöinä. Jokaisella on tasa-arvoinen, turvallinen ja monipuolinen kasvuympäristö. Perheet kykenevät huolehtimaan lapsen perustarpeista. Hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen keskuksiin on koottu lähelle ja helposti saataville riittävät lasten ja nuorten oikea-aikaiset hyvinvointia tukevat palvelut.

6.2. Varhaiskasvatus ja esiopetus

Varhaiskasvatusta järjestetään avoimen päiväkodin tuetussa alueellisessa ryhmässä yhdessä vanhemman kanssa, tai tarvittaessa paikka tarjotaan lähipäiväkodista, jonne järjestetään lapselle tarpeita vastaava tuki.

Esiopetusikäiset maahanmuuttajataustaiset lapset osallistuvat esiopetukseen tuettuna (tarpeen mukaan esimerkiksi kieliavustaja tai resurssiopettajan tuki) alueellisissa yksiköissä.

Varhaiskasvatuksessa lapselle laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetuksessa oppimissuunnitelma. Varhaiskasvatusikäinen lapsi voi saada yksilöllisten tarpeiden mukaan yleistä, tehostettua tai erityistä tukea kasvun ja kehityksen tukemiseen. Esiopetusvuotta edeltävänä keväänä päiväkodin henkilökunta kartoittaa yhdessä erityisopettajan kanssa hyötykö

lapsi valmistavasta opetuksesta esikoulussa.

Opetuksen painopiste on suomen kielen perusvalmiuksien luomisessa ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä sekä kotouttamisessa. Esiopetuksessa mukaan tulee oppimaan oppiminen.

Lapsi tarvitsee kieltä leikkiin, oppimiseen, kaksikielisen identiteetin rakentamiseen ja mahdollisuuden tasavertaisen osallisuuden toteutumiseen.

6.3. Perusopetus ja lukio

Perusopetus luo pohjaa myöhemmälle opiskelulle, ammattiin ja työelämään.

Maahanmuuttajille järjestettävän perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tarvittavat valmiudet suomen kielessä ja kehittää oppimisvalmiuksia esiopetukseen tai perusopetukseen siirtymistä varten, sekä edistää oppilaiden tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Opetuksen tavoitteena on lisäksi tukea ja edistää oppilaiden oman äidinkielen hallintaa ja oman kulttuurin tuntemusta. Opetuksen tavoitteet on tarkemmin määriteltävä valmistavan opetuksen yhteydessä oppilaan omassa opinto-ohjelmassa.

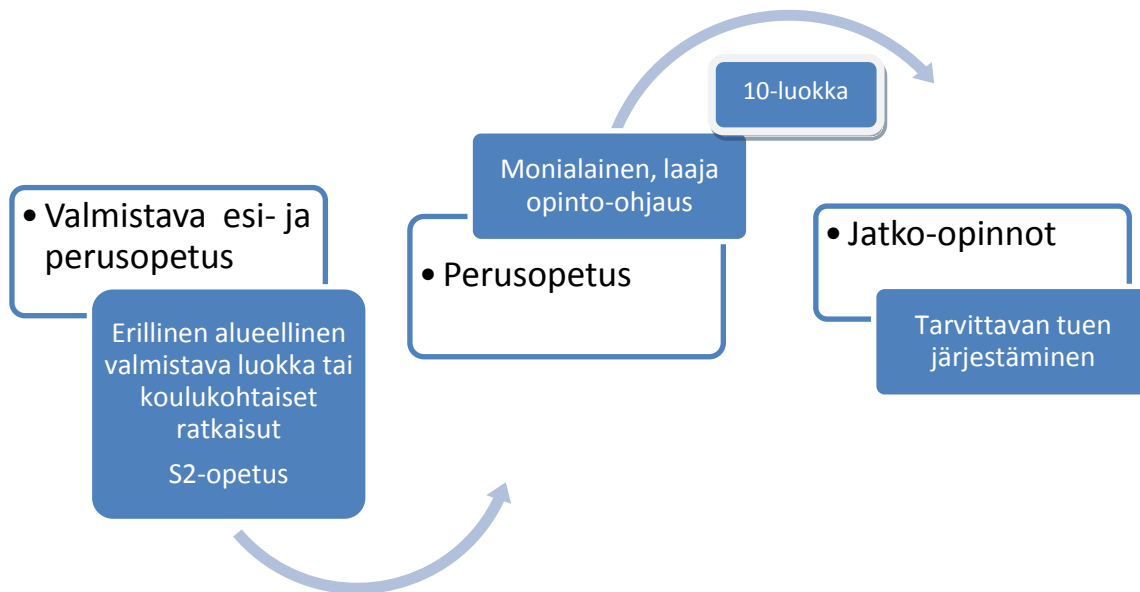
Perusopetukseen valmistavaa opetusta annetaan 6–10-vuotiaille vähintään 900 tuntia ja tätä vanhemmille vähintään 1000 tuntia. Opetukseen osallistuvalla on oikeus siirtyä esiopetukseen tai perusopetukseen jo ennen edellä todettujen tuntimäärien täyttymistä, jos hän pystyy seuraamaan esiopetusta tai perusopetusta. Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on työpäivinä oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.

Kempeleessä esi- ja perusopetukseen valmistavaa opetusta suunnitellaan toteutettavaksi Hyvän kasvun ohjelman mukaisesti alueellisissa hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen palvelukeskuksissa.

Perusopetukseen valmistavaa opetusta annettaisiin kunnallisissa tai alueellisissa valmistavan opetuksen ryhmissä (ryhmät 6-10-v / 11v-, ryhmäkoko 1-10 opp). Valmistavan opetuksen ryhmässä opiskellaan pääsääntöisesti lukuvuosi, minkä jälkeen integroidutaan omaan lähikouluun tai siihen kouluun, missä sai valmistavaa opetusta (luonnos, jota ei ole vielä päätetty).

Valmistavan opetuksen aikana oppilaita integroidaan esi- tai perusopetukseen, oppilaan ikätasoa vastaaviin opetusryhmiin oman opinto-ohjelman mukaan oppilaan omassa opinto-ohjelmassa määritellyllä tavalla. Integroinnin tavoitteena on edistää kotoutumista, opiskelunvalmiuksien ja

suomen kielen taidon kehittymistä sekä laaja-alaisen osaamisen ja eri oppiaineiden sisältöjen omaksumista.

Mikäli maahanmuuttajanuori on kiinnostunut lukiokoulutuksesta, on hänellä oltava perusopetuksen päättötodistukseen vaadittavat tiedot ja taidot. On suositeltavaa, että tällainen nuori käy esimerkiksi kymppiluokan ennen lukio-opiskelujen aloittamista. Koska lukiokoulutus ei ole oppivelvollisuuden piirissä, on lukioikäisen maahanmuuttajanuoren kanssa etsittävä hänelle parhaiten sopiva koulu hyödyntäen myös Oulun lukioiden ja aikuislukion tarjontaa.

6.4. Muu opetus

Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus – VALMA

Valma-koulutus yhdistää aiemmat ammattistartit, maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavat koulutukset, kotitalousopetuksen sekä valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen. Valma-koulutus on hyvä vaihtoehto nuorille, mutta myös aikuisille hakijoille, jotka tarvitsevat eri syistä vahvistusta ammatilliseen koulutukseen hakeutumiseen sekä siellä opiskeluun. Koulutus perustuu opiskelijoiden henkilökohtaisiin tarpeisiin ja kiinnostuksen kohteisiin. Tavoitteena on riittävän kielitaidon hankkiminen, oppimisen yleisvalmiuksien, itsetuntemuksen ja elämönhallintataitojen vahvistaminen, koulutuksiin ja työelämään tutustuminen tai jopa ammatillisten opintojen suorittaminen. Valma-koulutus on laajuudeltaan 60 osaamispistettä ja sen suorittamalla saa kuusi (6) lisäpistettä seuraavaan yhteishakuun. Koulutuksen aikana on myös mahdollisuus siirtyä joustavasti ammatilliseen peruskoulutukseen, mikäli kiinnostuksen kohde löytyy ja vapaita paikkoja on.

Oulun seudun ammattiopisto OSAO

Oulun seudun ammattiopisto OSAO on monialainen ammattiopisto, jossa opiskelee 11 100 nuorta ja aikuista. Koulutusyksiköt sijaitsevat Kempeleessä, Limingassa, Oulussa, Muhoksella, Pudasjärvellä ja Taivalkoskella. OSAO kuuluu Oulun seudun koulutuskuntayhtymään (OSEKK).

Aikuisten perusopetus, Oulun aikuislukio

Oulun aikuislukio tarjoaa maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille opetusta seuraavasti:

- Aikuisten perusasteen päiväopetus
- Suomi toisena kielenä -opetus (perusaste ja lukiokoulutus)
- Lukiostartti

Aikuisten perusopetus, Vuolle-opisto

Vuolle-opistossa on laajasti erilaisia maahanmuuttajille suunnattuja koulutusmuotoja. Opiston peruskouluopinnoissa maahanmuuttajille noudatetaan aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelmaa.

6.5. Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen palvelut

Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimi tarjoaa laajasti harrastusmahdollisuuksia, joilla voidaan edesauttaa maahanmuuttajien kotoutumista. Vapaa-ajan- sekä nuorisotoiminnan toiminta-ajatuksena on erilaisuuden hyväksyminen kaikissa muodoissa. Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimintoja sekä nuorisotoimintaa voidaan tuottaa Kempeleen kunnan omina palveluina. Tärkeänä nähdään yhteistyö muun muassa kunnan alueella toimivien urheiluseurojen, seurakunnan ja muiden yhdistysten kanssa

6.5.1. Liikuntapalvelut

Kempeleen kunnassa on monipuoliset liikuntamahdollisuudet. Kunnan liikuntapalveluita tuottavat virkistysuimala Zimmari, kansalaisopisto, liikuntapalvelut ja nuorisopalvelut. Lisäksi kunnassa toimii useita urheiluseuroja, yhdistyksiä ja yrityksiä, jotka järjestävät monipuolisia liikuntapalveluita. Kempele sijaitsee lähellä Oulua, johon on hyvät kulkuyhteydet. Näin Oulunkin runsaat liikuntapalvelut ovat tarvittaessa kempeleläisten saavutettavissa.

Maahanmuuttajat voivat osallistua kaikkiin Kempeleen kunnan tarjoamiin liikuntapalveluihin muiden kuntalaisten tavoin. Monet heistä käyttävätkin palveluita aktiivisesti. Ajantasainen tieto palveluista löytyy kunnan nettisivuilta: www.kempele.fi. Paikalliset urheiluseurat, yhdistykset ja yritykset löytyvät kunnan nettisivujen yritysten ja järjestöjen haun kautta. Osa urheiluseuroista tarjoaa jo tällä hetkellä maahanmuuttajille liikuntamahdollisuuksia. Maahanmuuttajien kotouttamiseen Kempeleessä liikunnan avulla on haettu hankerahoitusta OKM:ltä. Jos hankkeeseen saadaan rahoitusta, se

käynnistyy syksyllä 2016.

Yleistä tietoa liikunnasta ja liikunnan oppaita eri kielillä: <http://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/vapaa-aika/liikunta>.

Tulevaisuudessa maahanmuuttajien liikuntapalveluita pitää mahdollisesti kehittää laaja-alaisesti, yhteistyössä eri tahojen ja maahanmuuttajien kanssa.

6.5.2. Kansalaisopisto

Maahanmuuttajat voivat osallistua kaikille kansalaisopiston kursseille, mikäli kursseilla on vapaita paikkoja. Opetus tapahtuu suomen kielellä. Kurssille ilmoittautuessa ohjelma vaatii ilmoittautujan henkilötunnuksen tai maksajan Y- tai henkilötunnuksen. Ajantasainen kurssitarjonta löytyy kunnan kotisivulta osoitteesta www.kempele.fi/kansalaisopisto

Kurssitarjontaa suunniteltaessa huomioidaan myös maahanmuuttajien kurssitoiveita mahdollisuuksien mukaan. Toiveita voi esittää kotisivulla olevan nettikyselyn kautta helmimaaliskuussa. Maahanmuuttajien kieli- ja kulttuurikoulutukseen on haettu hankerahoitusta, rahoituksen toteutuessa kurssit alkaisivat syksyllä 2016.

6.5.3. Kirjasto

Kirjasto on helposti saavutettava kulttuurilaitos, joka toimii osana kansallista ja kansainvälistä kirjastoverkkoa, ja on kaikille avoin tiedon ja sivistyksen keskus. Kirjasto tarjoaa käytettäväksi monipuolisen ja uudistuvan kokoelman ja kokoelmaan on mahdollisuus saada aineistoa usealla eri kielellä. Kirjaston palvelukulttuuri on aktiivista ja ottaa huomioon eri asiakasryhmät ja eri ikäiset käyttäjät. Kirjasto tukee kokoelmallaan ja palveluillaan yhtäläisiä oikeuksia ja mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja virkistämiseen sekä tarjoaa tilat erilaisille tapahtumille ja toiminnalle. Kirjasto tukee yhteisöllisyyttä.

Monikielinen kirjasto tarjoaa mahdollisuuden lukea kirjallisuutta omalla äidinkielellä. Monikielisen kirjaston valikoimiin kuuluukin aineistoa niin aikuisille, nuorille kuin lapsillekin noin 80 kielellä. Valtaosa Monikielisen kirjaston aineistosta on kirjoja, mutta kokoelmista löytyy myös musiikkia, elokuvia ja aikakauslehtiä. Kempeleen kirjasto voi tilata kokoelmiinsa siirtolainaksi aineistoa Monikielisen kirjaston kokoelmasta, lisätietoja kannattaa kysyä kirjaston henkilökunnalta. Kirjastosta saa myös selkokielistä kirjallisuutta suomen kielen opiskeluun sekä kielikursseja. Kirjasto tarjoaa tiloja erilaisille tapahtumille ja kohtaamisille sekä esimerkiksi kielikahviloiden pitämiseen. Kirjastosta löytyy myös eri kielisiä ohjeita kirjaston käytöstä ja esimerkiksi videoita miten kirjastossa toimitaan.

Kirjastokortti on avain monipuolisiin palveluihin. Lisätietoja www.kempele.fi/vapaa-aika-ja-liikunta/kirjasto

6.5.4. Nuorisotoimi

Nuorisotyö tarjoaa lapsille, nuorille ja nuorille aikuisille suunnattuja palveluja. Työtä tehdään ennaltaehkäisevästi ja yhteisöllisesti, ajatuksena kohderyhmän kasvun tukeminen, aktiivisen kansalaisuuden edistäminen ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen. Nuorisotyöhön osallistutaan vapaaehtoisesti. Lapsille ja nuorille suunnattua toimintaa tehdään lapsen ja nuoren vapaa-aikana, mutta myös kouluilla kouluaikana. Työhön kuuluu muun muassa yksilö- ja ryhmätoimintaa, koululla tehtävä nuorisotyö, tieto- ja neuvontapalvelut, päihdetyö, lasten- ja nuorten talotoiminta, retki- ja leiritoiminta sekä osallisuustoiminta.

Nuorille aikuisille (15 - 28 -vuotiaat) on tarjolla vapaaehtoiset, maksuttomat ja luottamukselliset etsivän nuorisotyön ja nuortentyöpaja Zuumin palvelut. Etsivä nuorisotyö kulkee rinnalla nuoren tarpeen mukaan. Etsivä nuorisotyö etsii nuoren kanssa yhdessä tulevaisuuden polkua opiskelujen tai työelämän pariin ja antaa tietoa mm. opiskelusta, työnhausta, asumisesta sekä tuista. Zuumi-pajalla tehdään ryhmä- ja yksilövalmennusta, jossa mietitään yhdessä nuoren elämäntilannetta, sekä laaditaan henkilökohtainen tavoite- ja urasuunnitelma. Tavoitteena on edistää nuoren kouluttautumis- ja työllistymismahdollisuuksia sekä vahvistaa kokonaisvaltaisesti nuoren hyvinvointia.

7. Tiedottaminen, yhteistyötoiminta ja koulutus

Kempeleen kunnan maahanmuuttajien kotouttamisohjelman toimintaperiaatteena on verkostoitunut toiminta eri hallintokuntien viranhaltijoiden ja muiden tahojen välillä. Maahanmuuttajat ovat Kempeleen kuntalaisia, jotka käyttävät samoja palveluja kuin kuka tahansa kuntalainen. Maahanmuuttajilla ei välttämättä ole samoja lähtökohtia palveluiden käyttämiseen, joten on tärkeää ylläpitää moniammatillista ja poikkihallinnollista yhteistyötä maahanmuuttajien palveluiden koordinoimiseksi ja järjestämiseksi. Kotouttamisohjelmaa päivitetään säännöllisesti tarpeen mukaan.

Maahanmuuttaja-asioista tiedottamisessa noudatetaan kunnan tiedottamisen strategiaa ja tiedottamisohjeita. Viestinnän visio Kempeleessä on, että Kempele tunnetaan yhteisöllisenä ja elinvoimaisena kasvukuntana sekä arvostettuna ja vetovoimaisena työnantajana. Viestinnän arvoja ovat avoimuus, oikea-aikaisuus, luotettavuus, tasapuolisuus, ajantasaisuus ja vuorovaikutteisuus. Tiedottamisen päämääränä on, että

- Kempeleen imago elinvoimaisena kasvukuntana vahvistuu
- Kempeleen imago menestyvän yrityksen sijaintipaikkana vahvistuu
- Kempeleen imago yhteisöllisenä ja aktiivisten asukkaiden kuntana vahvistuu ja viestinnällä lisätään kuntalaisten Me -henkeä
- kunnan imago vetovoimaisena työnantajana vahvistuu
- kunnan imago hyvänä työyhteisönä vahvistuu.

Tiedottaminen toteutetaan yksilöllisyyden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden periaatteita kunnioittaen. Siinä huomioidaan salassapito- ja vaitiolovelvollisuussäädökset.

Kempeleen kunta on mukana sellaisissa alueellisissa ja valtakunnallisissa yhteistyöhankkeissa, joista on hyötyä kotouttamisen edistämisessä.

Kempeleen kunnanhallitus on hyväksynyt alustavan sitoumuksen muun muassa seuraavaan ESR-rahoitusta hakevaan hankkeeseen: Pohjois-Suomen AVI ja ELY ovat antaneet Oulun Diakonissalaitoksen ja Vuolle Settlementin tehtäväksi kartoittaa varhaiseen kotouttamiseen ja kotoutumiseen liittyviä tarpeita ja valmistella vastaanottokeskuksia, kolmatta sektoria ja kuntia tukevan esikotoutushankkeen sekä laatia pidemmän aikavälin alueellinen kotouttamisohjelma. Tämän hankkeen toteutuessa sen tavoitteena on koordinoida ja tukea erityisesti turvapaikanhakijoiden esikotoutukseen liittyvää toimintaa vastaanottokeskuksissa ja hätämajoitusyksiköissä. Hankkeen tavoitteena on myös tukea kuntia turvapaikanhakijoiden esikotoutukseen liittyvissä kysymyksissä. Onnistunut esikotouttaminen valmistaa myöhempään onnistuneeseen yhteiskuntaan integroitumiseen ja säästää näin jatkossa kuntien kustannuksia. Hankkeen myötä kuntien viranhaltijoiden, luottamusmiesten ja kuntalaisten käyttöön saadaan hyviä käytäntöjä tehokkaan kotoutuksen helpottamiseksi. Hankkeeseen osallistuminen tuodaan lopulliseen päätöksentekoon hankerahoituksen varmistuttua.

Yksi tärkeä jatkotavoite on henkilöstön kouluttaminen. Tästä esimerkkinä on osallistuminen Kotouttamisen osaamiskeskuksen ja Kotona Suomessa -hankkeen järjestämään julkissektorin paikallistason työntekijöille suunnattuun maahanmuutto- ja kotouttamistyön koulutuskiertueeseen kevään 2016 aikana. Maahanmuutto- ja kotouttamistyön koulutuksen tavoitteena on antaa kuntien ja muiden paikallistason julkishallinnollisten organisaatioiden työntekijöille perustietoa maahanmuuttoon ja kotouttamiseen liittyvistä kysymyksistä. Koulutus tarjoaa yleistä tietoa ja antaa perusvalmiudet pakolaisten ja muiden maahanmuuttajien kanssa työskentelyyn. Työntekijät saavat koulutuksesta apuvälineitä työnsä tueksi.

Koulutusten teemoina ovat muun muassa

- maahanmuutto- ja turvapaikanhakijatilanne Suomessa
- kuntiin sijoituksen prosessi ja kuntakorvaukset
- kotouttavan työn alkuvaihe paikallistasolla eri palveluissa sekä monialainen yhteistyö
- kotoutumiskoulutukset
- tulkin käyttö
- kotoutuminen kahdensuuntaisena prosessina, etniset suhteet sekä syrjinnän ja rasismin ehkäisy

8. Kolmannen sektorin toiminta

Kolmannella sektorilla tarkoitetaan vapaaehtoissektoria, joka on toimijana julkisen hallinnon ja yksityisen sektorin rinnalla. Kolmas sektori käsittää järjestöt, yhdistykset ja seurat. Kolmannen sektorin toimijat järjestävät paikkakunnalla erilaisia toimintoja ja tukevat osaltaan maahanmuuttajien kotoutumista. Kolmannen sektorin kotouttamistyö on usein ruohonjuuritason työtä, joka edistää maahanmuuttajien kotoutumista arkielämään ja vapaa-aikaan liittyvissä asioissa. Usein myös seurakunnan toiminta luetaan kolmanteen sektoriin.

Oulun läheisyys sekä hyvät kulkuyhteydet mahdollistavat myös Oulussa toimivien järjestöjen ja yhteisöjen palveluiden käytön.

Yksi tämän ohjelman jatkotavoitteista on luoda yhteistyöverkoston paikallisten yhdistysten kanssa kotouttamiseen liittyvissä asioissa. Kempeleen kunnan internet-sivuilla on kattava järjestörekisteri, josta löytyy hyvinkin monenlaista harrastetoimintaa. Lisäksi monilla kempeleläisillä yhdistyksillä on jo arvokasta kokemusta turvapaikanhakijoiden esikotouttamisesta. Kunnan ja yhdistysten tiivis yhteistyö jatkossa mahdollistaa tiedon ja kokemusten kulkemisen molempiin suuntiin. Kempeleen kunnan internet-sivuille on kevään 2016 aikana tulossa myös tapahtumakalenteri, mikä on yhdistysten käytettävissä tapahtumista tiedottamiseen.

Kempeleen seurakunta www.kempeleenseurakunta.fi

Seurakunta on avoin yhteisö, jonka toimintaan kuka tahansa voi osallistua. Maahanmuuttajat ovat tervetulleita osallistumaan seurakunnan tilaisuuksiin. Seurakunnan toimintaan voi osallistua, vaikka ei olisi kristitty. Toiminnan myötä on helppo tutustua myös paikallisiin ihmisiin.

Seurakunnassa on joka pyhäpäivä jumalanpalvelus ja kirkkokahvit joka sunnuntai. Lapsille, nuorille, perheille ja aikuisille on sekä viikkotoimintaa että retki- ja leiritoimintaa. Myös

monenlaisia vapaaehtoistehtäviä on tarjolla. Keväällä 2016 seurakunta tarjoaa turvapaikanhakijoiden yksikölle nuorten pelivuoron (sähly/koripallo ym.) kerran viikossa.

2013 kirkkolakia muutettiin siten, että ulkomaalainen (turvapaikanhakija), voidaan ottaa seurakunnan jäseneksi, vaikka hänellä ei olisi kotikuntaa Suomessa, jos hän on osallistunut seurakunnan toimintaan kolmen kuukauden ajan. Seurakunnan yhteyshenkilö maahanmuuttaja-asioissa on lähetystyön koordinaattori. Seurakunnasta on mahdollista saada myös kristillistä aineistoa eri kielillä.

9. Monialainen yhteistyö

Kotoutumista edistävän lain mukaisten tehtävien hoitamista varten saadut tiedot ja asiakirjat on pidettävä salassa siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään. Kuitenkin työ- ja elinkeinoministeriöllä (TEM), aluehallintovirastolla (AVI), elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella (ELY), työ- ja elinkeinotoimistolla (TE-toimistot), kunnan viranomaisella sekä Kansaneläkelaitoksella (KELA) on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä kotoutumista edistävän lain lukujen 2 (Maahanmuuttajan kotoutumista edistävät toimenpiteet), 5 (Kuntaan osoittaminen) ja 6 (Kustannusten korvaaminen) mukaisten tehtävien suorittamiseksi välttämättömät tiedot toisiltaan, Maahanmuuttovirastolta, vastaanotto- ja järjestelykeskukselta, kotoutumista tukevien toimenpiteiden ja palvelujen tuottajalta sekä ilman huoltajaa olevalle lapselle määrättyltä edustajalta. Lisätietoja laki 1386/2010 87 §. 6.1.

9.1. TE-toimisto

Kempeleen lähin työ- ja elinkeinotoimisto sijaitsee Oulussa osoitteessa Torikatu 34 – 40, 90100 Oulu, puhelinvaihe 0295 056 500, henkilöasiakkaat 0295 056 501. Asiakaspalvelu palvelee arkisin klo 9 - 15.

TE-toimiston osuus maahanmuuttajien kotoutumisessa on merkittävä. TE-toimiston kautta maahanmuuttajat voivat hakeutua työhön, koulutuksiin, työkokeiluun tai kuntouttaviin toimenpiteisiin.

Alle kolme vuotta Suomessa asuneet maahanmuuttajat kuuluvat kotouttamislain piiriin. TE-toimistoon työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautuneelle maahanmuuttajalle laaditaan henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma. Suunnitelma laaditaan määräajaksi kerrallaan ja se sisältää konkreettisia toimenpiteitä esim. työharjoitteluun tai koulutukseen hakeutumisesta.

Ensisijaisena tavoitteena on saada riittävä suomen kielen taito sekä oppia tuntemaan suomalaista yhteiskuntaa ja työelämää.

TE-toimisto on tärkeä yhteistyökumppani kotouttamisen aikana. Pääsääntöisesti yhteistyö maahanmuuttajan henkilökohtaisen kotoutumissuunnitelman laatimisessa tapahtuu kunnan sosiaalipalveluiden kanssa.

Työhallinnon palvelut kotoutumisen piirissä oleville maahanmuuttajille toteutuvat siten, että TE-toimistoon työnhakijaksi rekisteröityneelle maahanmuuttajalle laaditaan henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma. Kotoutumissuunnitelmassa kartoitetaan maahanmuuttajan työmarkkina- ja valmiuksia, omia tavoitteita ja suunnitelmia sekä sovitaan konkreettisesti niistä toimenpiteistä joiden avulla maahanmuuttaja voi hankkia työelämässä, koulutuksessa sekä muussa yhteiskunnallisessa osallistumisessa tarvittavia valmiuksia. Työnhakijaksi rekisteröitynyttä maahanmuuttajaa tiedotetaan oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan työnhakijana, eri palveluvaihtoehdoista sekä avointen työpaikkojen tiedonlähteistä.

Yksi keskeisimmistä kotouttamisen välineistä on kotoutumiskoulutus, jota ELY-keskus hankkii työ- ja elinkeinotoimiston (TE-toimisto) asiakkaina oleville maahanmuuttajille. Koulutusta hankitaan tarvelähtöisesti niille paikkakunnille, joilla on riittävän kokoinen koulutusta tarvitseva ryhmä.

Tarvittaessa asiakkaita myös ohjataan muilla paikkakunnilla järjestettävään koulutukseen. Kempeleen kohdalla kotoutumiskoulutusta on hyvin tarjolla Oulussa, jonka koulutuksia voidaan hyödyntää kotoutumisessa.

Kotouttamispolku alkaa useimmiten alkukartoituksella. Aluksi määritellään tarvittaessa hakijoiden latinalaisten aakkosten osaamisen taso, sen jälkeen suomen kielen osaamisen taso ja näin alkukartoitus ohjautuu oikealle tasolle.

Toiminnan tavoitteena on, että maahanmuuttajalle voidaan tarjota jokin työllistymistä edistävä toimenpide kotoutumissuunnitelman sisältyen. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi:

- työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus
- kotoutumistyöharjoittelu/-työelämävalmennus
- päätökset muiden kuin TE-toimiston tarjoamien toimintojen rinnastamisesta työvoimapolitiittiseen koulutukseen tai työharjoitteluun/työelämävalmennukseen
- ammatillinen kuntoutussuunnittelu

- neuvonta ammatilliseen koulutukseen hakeutumista varten
- työnhakumatkoihin ja muuttokustannuksiin myönnettävä liikkuvuusavustus sekä matkaavustus
- palkkatuki työsuhteeseen tai oppisopimuskoulutukseen yrittäjyysneuvonta
- aloittavalle yrittäjälle myönnettävä starttiraha

Työvoimavirkailijat toimivat kotoutumissuunnitelmien laatimisessa yhteistyössä sosiaalitoimen kanssa ainakin silloin, kun kotoutuja on myös sosiaalitoimen asiakas. Myös muulloin yhteistyö voi olla hyödyllistä kokonaisuuden kannalta. Tarvittaessa käytetään tulkkia.

Kotoutumissuunnitelman toteutumista seurataan ja suunnitelmaa päivitetään työvoimavirkailijan ja asiakkaan säännöllisissä tapaamisissa. Olennaista on tunnistaa asiakkaan osaamistausta ja elämäntilanne sekä löytää tähän kokonaisuuteen kulloinkin parhaiten soveltuvat palveluvaihtoehdot. Kotoutumisen alkuvaiheessa kielen opiskelu ja omaan ympäristöön tutustuminen voivat olla etusijalla. Ammatillisten suunnitelmien merkitys kasvaa kun hakija hallitsee perustaidot ja kykenee toimimaan uudessa ympäristössään. Erityisesti heikon kielitaidon ja koulutustaustan omaavien maahanmuuttajien työelämään sijoittuminen vaatii usein vuosia kestävästä palveluprosessista. Vahvaa panostusta kielen ja kulttuurin opiskeluun ei voi korostaa liikaa.

9.2. Maistraatti

Kempele kuuluu Pohjois-Pohjanmaan maistraattiin ja lähin toimipiste on Oulussa: Pohjois-Suomen maistraatin Oulun yksikkö, Isokatu 4, PL 78, 90101 Oulu, avoinna ma - pe klo 9.00 - 16.15.

Suomeen muuttaneelle ja Suomessa asuvalle ulkomaalaiselle henkilölle voidaan merkitä väestötietojärjestelmään kotikunta Suomessa, jos hänellä on tarkoitus jäädä tänne vakinaisesti asumaan ja lisäksi pysyvä tai jatkuva oleskelulupa tai vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava tilapäinen oleskelulupa sekä kotikuntalaissa säädetty erityisperuste. EU-kansalaiset ja Pohjoismaiden kansalaiset eivät tarvitse oleskelulupaa. Kotikunnan saamiseksi EU-kansalaiselta edellytetään poliisin suorittamaa oleskeluoikeuden rekisteröintiä. Suomessa vakituisesti asuvista henkilöistä merkitään väestötietojärjestelmään lisäksi muun muassa nimi, syntymäaika, kansalaisuus, perhesuhdetiedot (mm. vihkitodistus) ja osoite. Rekisteröinnin perusteella ulkomaalaiselle annetaan henkilötunnus. Lisätietoja: [Ulkomaalaisen rekisteröinti](#) (esite löytyy myös ruotsiksi ja englanniksi)

9.3. Poliisi

Kempele kuuluu Oulun kihlakunnan poliisilaitokseen. Oulun pääpoliisiasema on osoitteessa

Rata-aukio 2, PL 45, 90101 Oulu, mutta ulkomaalaislupa-asioihin liittyviä hakemuksia otetaan vastaan myös muilla poliisiasemilla. Oulun poliisin lupapalvelu toimii periaatteessa ajanvarauksella Oulun pääpoliisiasemalla. Toimipaikoissa on pääsääntöisesti mahdollista päästä palveltavaksi myös ilman ajanvarausta. Tällöin on kuitenkin syytä varautua pitkään jonotukseen. EU-kansalaisen rekisteröinnit, pysyvä oleskeluoikeus sekä oleskelukortin ja pysyvän oleskelukortin myöntäminen EU-kansalaisen perheenjäsenelle, joka on kolmannen maan kansalainen, tehdään kaikilla poliisiasemilla. Lisätietoja: [Ulkomaalaisluvat](#).

Oleskelulupahakemukset tulee toimittaa oleskelupaikkakunnan poliisille henkilökohtaisesti. Tiettyjen ulkomaalaislupien osalta hakemus voidaan laittaa vireille myös sähköisen asiointipalvelun kautta. Sähköisen palvelun käyttämiseen tarvitaan verkkopankkitunnukset, joita kaikkien maahanmuuttajien ei ole mahdollista saada. Lupa pitää maksaa hakemusta jätettäessä. Myös sähköisen asiointipalvelun kautta vireille laitettu hakemus tulee maksaa, ennen kuin hakemus lähtee käsiteltäväksi. Sähköinen hakemus tulee vireille vasta kun hakija on käynyt poliisilaitoksella todistamassa henkilöllisyytensä ja esittämässä hakemukseen tarvittavien liitteiden alkuperäiset kappaleet. Tähän tilaisuuteen hänen tulee myös varata aika, <http://www.poliisi.fi/ajanvaraus> tai puhelimitse ma - pe klo 9 - 10.30 numerosta 0295416021. Lupa-asioiden neuvontapuhelin palvelee ma - pe klo 9 - 11 numerossa 0295416399. Sähköiseen hakemukseen liittyvä asiointi poliisilaitoksella tulee tapahtua kuukauden sisällä, muutoin siihen tullaan tekemään hakijaa kuulematta kielteinen päätös. Hakija hyväksyy tämän ehdon sähköistä hakemusta tehdessään. Poliisin myöntämiin ulkomaalaislupiin liittyvät kysymykset voi lähettää poliisilaitoksen virkasähköpostiin, kirjaamo.oulu@poliisi.fi.

Poliisi voi myöntää ulkomaalaisille ulkomaalaisten henkilökortteja. Niillä ei voi matkustaa Suomen ulkopuolelle, koska ne eivät ole matkustusasiakirjoja. Niitä tarvitaan kuitenkin pankissa verkkopankkitunnusten saamiseksi. Lisäksi poliisi voi hakemuksesta vaihtaa EU- ja ETA-valtioissa annetun ajokortin vastaavaan suomalaiseen ajokorttiin.

9.4. Kansaneläkelaitos, Kela

Kelan lähin palvelupiste sijaitsee Oulussa, Sepänkatu 18, 90100 Oulu. Oikeus Suomen sosiaaliturvaan ratkaistaan pääsääntöisesti sen perusteella, kuinka pitkältä oleskelusta on kysymys. Vakinaisesti Suomeen muuttava henkilö pääsee yleensä Suomen sosiaaliturvan piiriin muuttohetkestä lukien ja voi saada Kelan etuuksia. Vakinaiseksi asumiseksi lasketaan esimerkiksi paluumuutto, vähintään kahden vuoden työskentely Suomessa sekä avioliitto tai muu läheinen perhesuhde Suomessa vakinaisesti asuvaan henkilöön. Lisäksi vaaditaan, että oleskelulupa on myönnetty vähintään vuodeksi, jos on velvollinen oleskeluluvan hankkimaan.

Oleskelulupia myöntää Maahanmuuttovirasto. Vakinaisesti Suomeen muuttavien on haettava Suomen sosiaaliturvan piiriin pääsyä Kelan asiointipalvelussa tai lomakkeella Y 77. Suomen sosiaaliturvaan kuuluville annetaan kirjallinen päätös asiasta. Myös Suomen sosiaaliturvaan kuulumisen voi tarkistaa Kelan asiointipalvelusta. Jos henkilö muuttaa Suomeen tilapäisesti asumaan, ei yleensä ole oikeutta Kelan sosiaaliturvaetuuksiin. Esimerkiksi opiskelijoiden katsotaan muuttavan Suomeen vain tilapäisesti, jos muuton ainoa syy on opiskelu. Tietyissä tapauksissa henkilö kuuluu Suomen sosiaaliturvan piiriin työskentelyn perusteella. Henkilöllä ei ole oikeutta Suomen sosiaaliturvaan, jos hän saa EU-lainsäädännön tai sosiaaliturvasopimuksen perusteella etuuksia jostakin toisesta maasta tai kuuluu muuten jonkin toisen maan sosiaaliturvan piiriin. Tällaisia henkilöitä ovat esimerkiksi

- toisesta EU- tai Eta-maasta tai Sveitsistä lähetetyt työntekijät
- rajatyöntekijät, jotka muuttavat Suomeen tai jotka asuvat Suomessa, mutta työskentelevät toisessa EU- tai Eta-maassa tai Sveitsissä
- vieraan valtion tai valtioiden välisen järjestön palveluksessa olevat työntekijät ja heidän perheenjäsenensä.

Tilapäisesti Suomeen toisesta EU- tai Eta-maasta tai Sveitsistä muuttavalla on oikeus välttämättömään sairaanhoitoon eurooppalaisella sairaanhoitokortilla.

Lisätietoja: [Muutto Suomeen tai Suomesta ulkomaille](#)

9.5. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen vastuulla ovat seuraavat maahanmuuttajien kotouttamiseen ja hyvien etnisten suhteiden edistämiseen liittyvät tehtävät toimialueellaan:

1. kotouttamisen alueellinen kehittäminen, yhteistyö, yhteensovittaminen ja seuranta;
2. kuntien tukeminen ja neuvonta kotoutumisen edistämiseksi;
3. työ- ja elinkeinotoimistojen ohjaus, neuvonta, tukeminen ja osaamisen kehittäminen kotouttamisessa ja työllistymisen edistämiseksi;
4. työvoimakoulutuksena toteutettavan kotoutumiskoulutuksen suunnittelu, hankinta ja valvonta;
5. 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen henkilöiden kuntaan osoittamisen alueellisen strategian laatiminen ja toimeenpano;
6. ilman huoltajaa maassa asuville lapsille ja nuorille tarkoitettujen perheryhmäkotien ja muiden asuinyksiköiden perustamisesta sopiminen ja niiden toiminnan valvonta;
7. hyvien etnisten suhteiden ja kulttuurien välisen vuoropuhelun edistäminen;
8. muut sille kotoutumista edistävissä laissa erikseen säädetyt tehtävät.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tukee toimialueensa kuntien kotouttamisohjelmien laadintaa ja seuraa niiden toteuttamista. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimittaa työ- ja elinkeinoministeriölle vuosittain tiedot alueensa kotouttamisohjelmista ja niiden toimeenpanosta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on tehtävä sille tässä laissa säädettyjä tehtäviä hoitaessaan yhteistyötä toimialueensa aluehallintoviraston kanssa.

10. Kunnan valtiolta saamat korvaukset

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus) korvaa kotoutumislain 2 §:n 2 ja 3 momentin mukaisista henkilöistä aiheutuneet kustannukset kunnalle ELY-keskuksen ja kunnan välisen sopimuksen nojalla. Jokaisesta vastaanotetusta pakolaisesta maksetaan laskennallista korvausta siten, että yli 7-vuotiaan henkilön osalta maksetaan 2 300 euroa vuodessa ja enintään 7-vuotiaan henkilön osalta maksetaan 6 845 euroa vuodessa. Kunnan pakolaiselle maksama toimeentulotuki korvataan kunnalle täysimääräisesti.

Laskennallista korvausta ja korvausta toimeentulotuesta maksetaan kunnalle pääsääntöisesti kolmen vuoden ajan henkilön ensimmäisestä kotikunnan väestötietojärjestelmään merkitsemisestä lähtien. Laissa on linjattu, että pakolaiskiintiössä hyväksytyistä maahanmuuttajista laskennallista korvausta maksetaan neljältä vuodelta ensimmäisestä Suomessa tehdystä kotikuntamerkinästä alkaen.

Kunnan käyttämä tulkkipalvelu korvataan todellisten kulujen mukaan, kun tulkkaukseen liittyy esim. sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin, kotoutumissuunnitelman laatimiseen, maahantulon alkuvaiheeseen liittyvään kotoutumista edistävien palveluiden käyttöön, perehdyttämiseen kunnassa sekä koulun tai päiväkodin ja kodin väliseen yhteistyöhön. Tulkkipalvelun kustannukset korvataan ilmaisaikarajaa.

Alaikäisen ilman huoltajaa Suomeen saapuneen pakolaisen vastaanoton kustannukset (esim. sijoittaminen perheryhmäkotiin, lastensuojeluun rinnastettavat palvelut) korvataan siihen saakka, kunnes lapsi täyttää 18 vuotta. Lastensuojelulain jälkihuoltoon rinnastettavia tukipalveluita voidaan myös korvata. Lisäksi voidaan korvata muina lastensuojelun palveluihin rinnastettavien toimenpiteiden kustannuksina esimerkiksi terveydenhuollossa, päivähoidossa ja nuorisotyössä annettava erityinen tuki silloin, kun lapsi tai nuori ei ole lastensuojelun

asiakkaana, mutta olisi kansainvälisen suojelun tarpeesta johtuvien olosuhteidensa vuoksi ilmeisesti ko. palvelujen tai toimenpiteiden tarpeessa.

Vamman tai sairauden edellyttämän pitkäaikaisen sosiaali- ja terveydenhuollon huomattavat kustannukset korvataan enintään kymmeneltä vuodelta ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä alkaen. Edellytyksenä on, että vamma, sairaus tai hoidon tarve on syntynyt ennen pakolaisen Suomeen tuloa.

Muina erityisinä kustannuksina voidaan korvata muita arvaamattomia ja huomattavia kustannuksia, jotka yleensä aiheutuvat pakolaisen sosiaali- ja terveydenhuollon tarpeesta. Tällaisia kustannuksia voivat olla esimerkiksi lastensuojelun kustannukset, pakolaiselle Suomessa syntyneen vammaisen tai sairaan lapsen huomattavat hoitokustannukset, lyhytaikainen mutta kallis sairaalahoito sekä saattohoito. Kustannukset korvataan enintään kymmeneltä vuodelta ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä alkaen.

Tulkkipalvelun kustannuksia lukuun ottamatta muiden erityisten kustannusten korvaamisesta tulee sopia ELY-keskuksen kanssakussakin yksittäistapauksessa.

Hyödyllisiä linkkejä

Sivusto kotouttamisen ja pakolaisten vastaanoton toimijoille <http://www.kotouttaminen.fi/>

Alkukartoituksen avuksi – Esimerkkejä kotoutumislain mukaisen alkukartoituksen hyvistä käytännöistä (TEM) http://www.kotouttaminen.fi/files/39025/Alkukartoituksen_avuksi.pdf

Laki kotoutumisen edistämisestä www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386?

Maahanmuuttovirasto <http://www.migri.fi> (kansalaisuusasiat, oleskelulupa, työlupa, pakolais- ja turvapaikka-asiat)

Poliisilaitokset <http://www.poliisi.fi> (oleskelulupa, työlupa, turvapaikka-asiat, kansalaisuus)

Maistraatit <http://www.maistraatti.fi> (rekisteröinti, henkilötunnus, avioliitto)

Työ- ja elinkeinoministeriö <http://www.tem.fi> (aineistotuotantoa maahanmuuttajille, Perustietoa Suomesta -esite http://www.tem.fi/ajankohtaista/julkaisut/esitteet/perustietoa_suomesta)

Työ- ja elinkeinotoimistot (TE-toimistot) <http://www.te-palvelut.fi/> (työlupa, työnvälitys ja muut työvoimapalvelut)

Kansaneläkelaitoksen (Kela) toimistot <http://www.kela.fi> (sosiaaliturva)

Verotoimistot <http://www.vero.fi> (verotusasiat, tilapäisesti maassa oleskelevien rekisteröinti)

In To Finland <http://www.kela.fi/web/en/in-to-service-point-for-those-coming-to-work-in-finland%20>(Kelan ja Verohallinnon palvelupiste Suomeen tuleville työntekijöille)

Suomen Punainen Risti <http://www.punainenristi.fi> (työtä pakolaisten ja muiden maahanmuuttajien kanssa)

Maahanmuuttajabarometri 2012
http://www.tem.fi/files/35826/Maahanmuuttajabarometri2012_11_2013.pdf

Infopankki <http://www.infopankki.fi>

Suomen kielen kurssihakupalvelu Finnish Courses <http://www.finnishcourses.fi/>

Monikulttuurikeskus Villa Victor tarjoaa toimintaa niin Oulussa asuville ulkomaalaistaustaisille asukkaille kuin kantaväestölle: <http://www.ouka.fi/oulu/villavictor>

Monetra tulkkipalvelu <http://www.monetra.fi/tulkkipalvelu/>

Etnisten suhteiden neuvottelukunta <http://www.intermin.fi/etno>

Pelastakaa Lapset ry:n Rasisminvastainen materiaali
<http://www.pelastakaaalapset.fi/toiminta/rasisminvastainentyo/>

Keskeisiä käsitteitä

humanitaarinen suojelu

Oleskeluluvan peruste. Oleskelulupa myönnetään humanitaarisen suojelun perusteella, kun turvapaikan tai toissijaisen suojelun edellytykset eivät täyty, mutta hakija ei voi palata kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa siellä tapahtuneen ympäristökatastrofin takia. Toinen syy voi olla maassa vallitseva huono turvallisuustilanne, joka voi johtua aseellisesta selkkauksesta tai vaikeasta ihmisoikeustilanteesta..

järjestelykeskus

Järjestelykeskus on ensivaiheen vastaanottoyksikkö, jossa rekisteröidään turvapaikanhakijoita. Rekisteröinnin jälkeen turvapaikanhakijat siirtyvät vastaanottokeskuksiin.

kansainvälinen suojelu

Kansainvälisellä suojelulla tarkoitetaan EU:n direktiivien mukaan pakolaisasemaa, toissijaista suojeluasemaa ja Suomessa ulkomaalaislain mukaan myös humanitaarisen suojelun perusteella myönnettävää oleskelulupaa.

kiintiöpakolainen

YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n pakolaiseksi katsoma henkilö, jolle on myönnetty oleskelulupa valtion talousarviossa vahvistetussa pakolaiskiintiössä. Suomen pakolaiskiintiö on viime vuosina ollut 750–1050 henkilöä.

kotoutuminen

Maahanmuuttajan yksilöllinen kehitys, tavoitteena työelämään ja yhteiskunnan toimintaan osallistuminen ja samalla oman kielen ja kulttuurin säilyttäminen.

kotouttaminen

Viranomaisten järjestämiä toimenpiteitä ja voimavaroja, joilla yksittäisten maahanmuuttajien kotoutuminen mahdollistetaan. Kotouttamistoimenpiteitä voivat olla

- työvoimapoliittinen toimenpide eli TE-toimiston tarjoama kokopäiväinen kurssi tai työharjoittelu.
- työvoimapoliittiseen toimenpiteeseen rinnastettava kotoutumista tukeva toimenpide: esim. ammatilliseen koulutukseen valmistava koulutus, ammatilliset opinnot, aikuisten peruskoulu-opinnot jne.
- kotoutumista edistävä toimenpide eli toiminta, joka edistää yhteiskuntaan integroitumista, esim. kansalaisopiston kurssi, informaatiotilaisuuksiin osallistuminen tai maahanmuuttajajärjestössä toimiminen.

maahanmuuttaja

Yleiskäsite, joka tarkoittaa kaikkia maahan muuttaneita henkilöitä.

maahantulokielto

Käännyttämisen tai maasta karkottamisen yhteydessä ulkomaalaiselle voidaan määrätä kielto saapua Suomeen uudelleen. Kielto voi olla voimassa määräajan tai toistaiseksi ja se koskee joko koko Schengen-aluetta tai vain Suomea.

maastamuuttaja

Maasta (Suomesta) pois muuttava henkilö.

pakolainen

Ulkomaalainen, jolla on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka UNHCR katsoo olevan pakolainen. Kotouttamislaissa pakolaisiksi rinnastetaan turvapaikan hakijat, jotka ovat saaneet oleskeluluvan kansainvälisen suojelun perusteella tai tietyillä muilla perusteilla.

palautuskielto

Palautuskielto (non-refoulement) tarkoittaa periaatetta, jonka mukaan ketään ei saa palauttaa alueelle, jossa häntä uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus, vaino tai muu epäinhimillinen tai ihmisarvoa loukkaava kohtelu.

paluumuuttaja

Ulkomailla asunut henkilö, joka muuttaa takaisin synnyinmaahansa. Inkerinsuomalaisilta paluumuuttajilta vaaditaan, että heidän vanhemmistaan tai isovanhemmista kaksi ovat olleet suomalaisia.

perheenkokoaja

Suomessa oleskeleva henkilö, jonka perheenjäsen hakee oleskelulupaa Suomeen perhesiteen perusteella muuttaakseen perheenkokoajan luokse.

siirtolainen

Henkilö, joka muuttaa pysyvässä tarkoituksessa toiseen maahan hankkiakseen sieltä toimeentulonsa. Siirtolaiseksi luetaan myös avioliiton vuoksi maahan muuttavat, mutta ei opiskelijoita tai turisteja.

sur place -pakolainen

Pakolainen, jonka suojelun tarve syntyy vasta henkilön lähdettyä kotimaastaan.

säilöönotto

Turvaamistoimi, valvontakeino. Ulkomaalainen voidaan ottaa säilöön esimerkiksi silloin, jos on odotettavissa, että hän piiloutuu välttyäkseen käännättämiseltä tai maasta karkottamiselta. Turvapaikanhakija voidaan ottaa säilöön, jos säilöönotto on tarpeellinen epäselvän henkilöllisyyden selvittämiseksi.

tilapäinen suojelu

Tilapäistä suojelua voidaan antaa kansainvälisen suojelun tarpeessa olevalle ulkomaalaiselle, jonka turvallinen paluu kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa ei ole mahdollinen sen vuoksi, että maasta tai sen lähialueilta on tapahtunut ihmisten joukkopako aseellisen selkkauksen tai muun väkivaltatilanteen taikka ympäristökatastrofin vuoksi. Tilapäisen suojelun antaminen edellyttää, että suojelun tarve voidaan arvioida lyhytaikaiseksi.

toissijainen suojelu

Oleskeluluvan peruste. Oleskelulupa myönnetään toissijaisen suojelun perusteella, kun turvapaikan saamisen edellytykset eivät täyty mutta hakijaa uhkaa kotimaassaan tai pysyvässä asuinmaassaan kuolemanrangaistus, teloitus, kidutus tai muu epäinhimillinen tai ihmisarvoa loukkaava kohtelu tai rangaistus. Lupa voidaan myöntää myös, jos on ilmeistä, että hakija ei voi palata kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa joutumatta vakavaan henkilökohtaiseen vaaraan siellä vallitsevan aseellisen selkkauksen vuoksi.

turvapaikanhakija

Henkilö, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Turvapaikanhakija saa pakolaisaseman, jos hänelle annetaan turvapaikka.

turvapaikka

Oleskelulupa, joka annetaan ulkomaalaiselle turvapaikkamenettelyssä pakolaisaseman perusteella.

turvapaikkapuhuttelu

Turvapaikkapuhuttelu on haastattelu, jossa selvitetään turvapaikkahakemuksen perusteet. Turvapaikkapuhuttelun suorittaa Maahanmuuttovirasto.

turvapaikkatutkinta

Menettely, jossa poliisi tai Rajavartiolaitos ensin selvittää turvapaikanhakijan henkilötiedot ja hänen matkareittinsä. Sen jälkeen Maahanmuuttovirasto puhuttelee hakijan selvittääkseen hänen perusteensa turvapaikkahakemukselle.

UNHCR

Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutettu, YK:n pakolaisjärjestö.

vapaaehtoinen paluu

Käännyttämistä tai maasta karkottamista koskevassa päätöksessä, jossa ei määrätä maahantulokieltoa, määrätään vähintään seitsemän ja enintään kolmenkymmenen päivän aika, jonka kuluessa kolmannen maan kansalainen voi poistua maasta vapaaehtoisesti.

vastaanottokeskus

Paikka, johon kansainvälistä suojelua hakevat ja tilapäistä suojelua saavat majoitetaan ja joka järjestää heidän vastaanottopalvelunsa. Lapsille tarkoitetut ryhmäkodit ja tukiasunnot ovat myös vastaanottokeskuksia.

vastaanottoyksikkö

Vastaanottoyksikkö on yläkäsite kaikille tiloille, joissa turvapaikanhakijoita majoitetaan. Vastaanottoyksiköllä tarkoitetaan esimerkiksi vastaanottokeskuksia ja tilapäisiä majoitusyksiköitä.